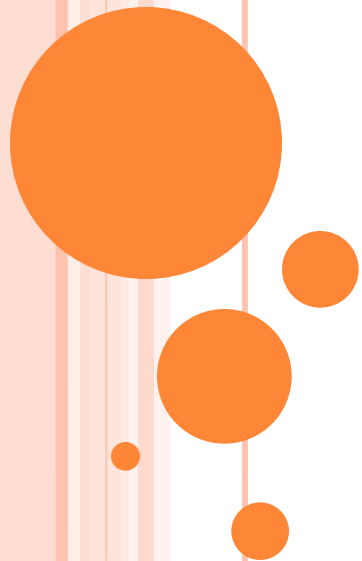

ДЗЕЦІ З АПФР: ТОНКАСЦІ ЗНОСІН

РЕПОЗИТОРІЙ БІГУ

ЯК МЕЦЬ ЗНОСІНЫ З АСАБЛІВЫМІ ДЗЕЦЬМІ

Вядома, што дзеці з АПФР жывуць як бы ў паралельным свеце. Яны рэдка выходзяць на вуліцу і амаль не з'яўляюцца ў грамадскіх месцах. Можа быць, з-за гэтага, сутыкаючыся з такімі людзьмі, мы часам не ведаем, як сябе паводзіць, і нават палохаемся – як зрабіць так, каб яго не пакрыўдзіць? Не заўважаць яго абмежаваных магчымасцяў або, наадварот, шкадаваць? Мы губляемся, сутыкаючыся з дзіцём з абмежаванымі магчымасцямі, адчуваем сябе няёмка і нават можам пакрыўдзіць яго неасцярожным выказваннем.

АГУЛЬНЫЯ ПРАВІЛЫ ЭТЫКЕТУ ПРЫ ЗНОСІНАХ З АСАБЛІВЫМІ ДЗЕЦЬМІ

○ Прызнайце яго роўным

Звычайна, першае, што адлюстроўваецца на тварах здаровых людзей, калі ў пакоі з'яўляецца інвалід, – гэта страх і разгубленасць. Асабліва, да прыкладу, калі перад намі дзіця, які пакутуе на ДЦП, які не можа нават валодаць мышцамі твару – павітацца або кіўнуць галавой. У такія моманты мы часцей за ўсё сарамліва апускаем вочы. А рабіць гэтага не трэба! Самае горшае, што мы можам зрабіць для інваліда, – гэта лішні раз нагадаць яму, што ён нейкі «не такі». Лепш за ўсё зрабіць выгляд, што ўсё ў парадку. А для гэтага трэба не баяцца глядзець на дзіця з абмежаванымі магчымасцямі і актыўна ўступаць з ім у кантакт. Калі вы размаўляеце з інвалідам, звяртайцеся непасрэдна да яго, а не да таго, хто яго саправаджае або сурдаперакладчыка, якія прысутнічаюць пры размове.

○ Выкарыстоўвайце яго магчымасці

Пры ўсім гэтым, кантактуючы з такім дзіцём, важна не дапусціць промах па неўважлівасці і не паставіць яго і сябе ў няёмкае становішча. Калі вам трэба будзе кантакт з дзіцём-інвалідам, папярэдне ўдакладніце ў яго блізкіх, якія яго рэальныя магчымасці. Напрыклад, многія, якія пакутуюць дзіцячым цэрэбральным паралічом, выдатна разумеюць, што ім кажуць. Але пры гэтым не могуць паварушыць рукамі ці нагамі. І калі вы будзеце размаўляць з імі гучна і залішне выразна, як з зусім маленькімі, то можаце іх пакрыўдзіць. Калі дзіця з абмежаванымі магчымасцямі нешта ўмее рабіць сам, то не варта прапаноўваць яму дапамогу.

○Старайцеся не паказваць жаль

Справа ў тым, што жыццё дзіцяці, прыкаванага да інваліднага крэсла, ніколі не наладзіцца, калі блізкія не змірацца з гэтым фактам і не паставяцца да яго спакойна. Галашэнне і слёзы ў дадзеным выпадку толькі хвалююць дзіцяці. Яму, наадварот, патрабуецца мужнасць, каб змагацца з хваробай. І найлепшай тактыкай тых, хто знаходзіцца побач, будзе не жаль, а вера ў яго сілы і спакой. Немагчыма змагацца з хваробай, калі чалавек знаходзіцца ў стане хвалявання. Спакой – гэта платформа, на якой будуць будавацца ўсе дасягненні. Таму, знаходзячыся ў грамадстве інваліда, прыбярэце жаласлівы погляд. лепш падняць яму настрой добрай усмешкай.

○Словы. Як мы іх называем

Чалавек уладкованы так, што якія б недахопы ён не меў, ён заўсёды хоча адчуваць сябе нароўні з іншымі людзьмі. У асаблівасці гэта тычыцца інвалідаў. Таму падчас зносін з дзіцём з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі любое ваша неасцярожнае слова можа пакрыўдзіць яго і назаўсёды адбіць у яго жаданне мець зносіны з вамі. Што ж гэта можа быць за словы? Калі інваліда называюць «непаўнаwartасным», гэты чалавек адчувае спачуванне і жаль навакольных, якія хутчэй прыгнятаюць яго, чым падтрымліваюць. А калі чалавек, які не можа самастойна хадзіць, чуе пра сябе словы «прыкаваны да інваліднай каляскі», ён адчувае сябе асуджаным. Тое, як мы гаворым, цесна звязана з тым, што мы думаем і як паводзім сябе па адносінах да іншых людзей. На жаль, вельмі часта ў нашым грамадстве гучаць такія непрымальныя словы і параўнанні як «хворы – здаровы», «нармальны – ненармальны», «разумова адсталы», «звычайны – непаўнаwartасны», «даун», «калека» і інш.

АСАБЛІВАСЦІ ЎЗАЕМАДЗЕЯННЯ З РОЗНЫМІ ГРУПАМІ ДЗЯЦЕЙ- ІНВАЛІДАЎ

○ **Пры зносінах з дзецьмі, якія адчуваюць цяжкасці пры перамяшчэнні.**

Калі вы маеце зносіны з дзіцём у інваліднай калясцы, пастарайся зрабіць так, каб вашы вочы знаходзіліся з яго вачыма на адным узроўні. Напрыклад, пастарайся адразу ў пачатку размовы сесці, калі ёсць магчымасць, прычым прама перад ім. Памятаеце, што інвалідная каляска – недатыкальная прастора чалавека. Не абапірайцеся на яе, не піхайце. Пачаць каціць каляску без згоды дзіцяці – тое ж самае, што схопіць і панесці рэчы чалавека без яго дазволу. Заўсёды пытайцеся, ці патрэбна дапамога, перш чым аказаць яе. Калі ваша прапанова аб дапамозе прынята, спытаеце, што трэба рабіць, і выразна прытрымлівайцеся інструкцыям. Калі вам дазволілі перарухаць каляску, каціце яе павольна. Заўсёды асабіста пераконвайцеся ў даступнасці месцаў, дзе запланаваны мерапрыемствы. Загадзя пацікаўцеся, якія могуць узнікнуць праблемы і як іх можна ліквідаваць. Памятаеце, што, як правіла, у дзяцей, якія маюць цяжкасці пры перамяшчэнні, няма праблем са зрокам, слыхам і разуменнем.

○ **Пры зносінах з дзецямі з дрэнным зрокам і сляпымі**

Парушэнне зроку мае шмат ступеняў. Цалкам сляпых людзей усяго каля 10%, астатнія маюць рэшткавы зрок, могуць адрозніваць святло і цень, часам колер і абрысы прадмета. У адных слабы перыферычны зрок, у іншых – слабы прамы пры добрым перыферычным. Усё гэта трэба высветліць і ўлічваць пры зносінах. Вось асноўныя правілы ўзаемадзеяння з такімі дзецямі:

- Прапаноўваючы сваю дапамогу, накіроўвайце дзіцяці, не сціскайце яго руку, ідзіце так, як вы звычайна ходзіце. Не трэба хапаць дзіцяці і цягнуць яго за сабой.
- Апішыце коратка, дзе вы знаходзіцеся. Папярэдзжайце аб перашкодах: прыступках, нізкіх вяршніках і да т. п. Перасоўваючыся, не рабіце рыўкоў, рэзкіх рухаў.
- Заўсёды звяртайцеся непасрэдна да дзіцяці, нават калі ён вас не бачыць, а не да яго кампаньёна, які бачыць.
- Заўсёды называйце сябе, іншых суразмоўцаў, а таксама астатніх прысутных.
- Калі вы прапануеце сляпому дзіцяці сесці, не усаджвайце яго, а накіруйце руку на спінку крэсла або падлакотнік.
- Пазбягайце расплывістых азначэнняў і інструкцый, якія звычайна суправаджаюцца жэстамі, выказаў тыпу «Стакан знаходзіцца недзе на сталe». Старайцеся быць дакладнымі: «Стакан знаходзіцца справа на сталe».

○ Пры зносінах з людзьмі з парушэннем слыху

Існуе некалькі тыпаў і ступеняў глухаты. Адпаведна, існуе шмат спосабаў зносін з дзецьмі, якія дрэнна чуюць.

- Перш чым загаварыць з дзіцяці, у якога паніжаны слых, дайце знак, што вы збіраецеся яму што-небудзь сказаць.
- Глядзіце на яго. Не зацямяйце свой твар і не закрывайце яго рукамі, валасамі або якімі-небудзь прадметамі. Ваш суразмоўца павінен мець магчымасць сачыць за выразам вашага твару.
- Некаторыя дзеці могуць чуць, але ўспрымаюць асобныя гукі няправільна. У гэтым выпадку кажыце больш гучна і выразна, падбіраючы прыдатны ўзровень. У іншым выпадку спатрэбіцца толькі знізіць вышыню голаса, так як дзіця страціў здольнасць ўспрымаць высокія частоты.
- Каб прыцягнуць увагу дзіцяці, які дрэнна чуе, назавіце яго па імені. Калі адказу няма, можна злёгка крануць яго ці ж памахаць рукой.
- Кажыце ясна і роўна. Не трэба залішне падкрэсліваць нешта. Крычаць, асабліва ў вуха, таксама не трэба. Трэба глядзець у твар суразмоўцу і казаць ясна і павольна, выкарыстоўваць простыя фразы і пазбягаць неістотных слоў.
- Пераканайцеся, што вас зразумелі. Не саромейцеся спытаць, ці зразумеў вас суразмоўца.
- Вельмі часта глухія людзі выкарыстоўваюць мову жэстаў. Калі вы маеце зносіны праз сурдаперакладчыка, не забудзьцеся, што звяртацца трэба непасрэдна да суразмоўцы, а не да перакладчыка.
- Не ўсе людзі, якія дрэнна чуюць, могуць чытаць па вуснах. Вам лепш за ўсё спытаць пра гэта пры першай сустрэчы. Калі ваш суразмоўца валодае гэтым навыкам, памятаеце, што толькі тры з дзесяці слоў добра прачытваюцца.

○ Пры зносінах з людзьмі з затрымкай у развіцці і праблемамі зносін

Выкарыстоўвайце даступную мову, выражайцеся дакладна і па справе. Не думайце, што вас не зразумеюць. Будзьце гатовыя паўтарыць некалькі разоў. Не здавайцеся, калі вас з першага разу не зразумелі. Кажучы аб задачах ці даючы інструкцыю, раскажыце ўсё «па кроках». Дайце вашаму суразмоўцу магчымасць абыграць кожны крок пасля таго, як вы патлумачылі яму.

○ **Пры зносінах з дзецьмі, якія маюць псіхіятрычныя праблемы**

Псіхічныя парушэнні – не тое самае, што праблемы ў развіцці. Дзеці з псіхічнымі праблемамі могуць адчуваць эмацыйныя засмучэнні або замяшанне, якія ўскладнялі іх жыццё. Неправільна, што дзеці з псіхічнымі парушэннямі маюць праблемы ў разуменні або ніжэй па ўзроўні інтэлекту, чым большасць дзяцей. У іх свой асаблівы і зменлівы погляд на свет.

○ Пры зносінах з дзецьмі, якія адчуваюць цяжкасці ў маўленні

- Не перапыняйце і не папраўляйце дзіцяці, якое адчувае цяжкасці ў маўленні. Пачынайце казаць толькі тады, калі пераканаіцеся, што ён ужо скончыў сваю думку.
- Не спрабуйце паскорыць размову. Будзьце гатовыя да таго, што размова з дзіцём з цяжкасцямі ў маўленні зойме ў вас больш часу. Калі вы спяшаецеся, лепш, папрасіўшы прабачэння, дамовіцца аб зносінах у іншы час.
- Глядзіце ў твар суразмоўцу, падтрымлівайце візуальны кантакт. Аддайце гэтай гутарцы ўсю вашу ўвагу.
- Не думайце, што цяжкасці ў маўленні – паказчык нізкага ўзроўню інтэлекту чалавека.
- Старайцеся задаваць пытанні, якія патрабуюць кароткіх адказаў або ківу.
- Не прыкідвайцеся, калі вы не зразумелі, што вам сказалі. Не саромейцеся перапытвацца. Калі вам зноў не ўдалося зразумець, папытаеце вымавіць слова ў больш павольным тэмпе, магчыма, па літарах.
- Не забывайце, што дзіцяці з парушэннямі маўлення таксама трэба выказацца. Не перапыняйце яго і не душыце. Не прыспешваеце таго, хто гаворыць.

Адна з галоўных праблем дзяцей з АПФР – гэта адзінота, немагчымасць паўнаважных зносін. Аднак, у кожным выпадку свае цяжкасці, і амаль заўсёды яны не лепшым чынам адбіваюцца на характары дзіцяці. Вельмі цяжка быць адзінокім. Ёсць, вядома, і спецыфічныя, характэрныя для таго ці іншага захворвання псіхалагічныя асаблівасці. Напрыклад, хворым дыябетам ўласцівая падвышаная раздражняльнасць, сардэчнікам – трывожнасць і страхі, людзі з сіндромам Дауна, як правіла, добрыя і даверлівыя.

Галоўнае ў зносінах – быць адкрытым і добразычлівым і ў Вас усё атрымаецца!

